Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2015–2016

34 367

EU-voorstel: Gezamenlijk besluit inzake de deelname van de EU aan verschillende organisaties voor samenwerking op het gebied van terrorismepreventie en -bestrijding JOIN (2015) 32[1]

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 18 december 2015

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking[2] heeft kennis genomen van het gezamenlijk besluit van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse zaken en Veiligheidsbeleid (verder: HV) inzake de deelname van de EU aan verschillende organisaties voor samenwerking op het gebied van terrorismepreventie en -bestrijding (JOIN(2015)32) d.d. 27 augustus 2015. Naar aanleiding daarvan heeft zij de Minister van Buitenlandse Zaken op 12 november 2015 een brief gestuurd.

De Minister heeft op 17 december 2015 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Gradenwitz

[1] Het JOIN-document is als bijlage bij dit verslag gevoegd.
[2] Samenstelling:
Kox (SP) *(vice-voorzitter)*, Elzinga (SP), Ten Hoeve (OSF), Van Kappen (VVD), Kuiper (CU), Schaap (VVD) *(vice-voorzitter)*, Strik (GL), Knip (VVD), Barth (PvdA), Faber-van de Klashorst (PVV), De Graaf (D66), De Grave (VVD), Hoekstra (CDA), Martens (CDA), Schrijver (PvdA) *(voorzitter)*, Van Apeldoorn (SP), Van Dijk (SGP), Lintmeijer (GL), Knapen (CDA), Markuszower (PVV), Van Rij (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Schaper (D66), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Vreeman (PvdA), Van Weerdenburg (PVV).

kst-34367-A
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 12 november 2015

De commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) heeft met belangstelling kennis genomen van het gezamenlijk besluit van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse zaken en Veiligheidsbeleid (verder: HV) inzake de deelname van de EU aan verschillende organisaties voor samenwerking op het gebied van terrorismepreventie en -bestrijding (JOIN(2015)32) d.d. 27 augustus 2015. De leden van de PVV-fractie maken graag gebruik van de mogelijkheid daar enkele vragen over te stellen.

De Europese Commissie en de HV hebben besloten dat de EU deelneemt aan:
- het Hedayah-expertisecentrum voor de bestrijding van gewelddadig extremisme, Abu Dhabi (Verenigde Arabische Emiraten);
- het internationaal instituut voor het recht en de rechtsstaat, Valletta (Republiek Malta); en aan
- het mondiaal fonds voor de mobilisatie en de weerbaarheid van gemeenschappen, Genève (Zwitserse Bondsstaat);

hierna te noemen: de drie organisaties.

Daarnaast wordt door de EU een plaats als volwaardig lid van de raden van bestuur van deze drie organisaties beoogd.

Over deze drie organisaties hebben de leden van de PVV-fractie de volgende vragen. Zij verzoeken de regering per organisatie te antwoorden.

Structuur en financiering

- Wie maken deel uit van de raad van bestuur en de directie? Wie zijn de overige leden?
- Hoe wordt de organisatie gefinancierd?
- Hoeveel wordt bijgedragen aan de organisatie en door wie? Meer specifiek, hoeveel draagt Nederland direct of indirect bij? Hoeveel draagt de EU bij?
- Aan welk budget hebben Nederland en de EU zich jaarlijks gecommitteerd?

Doel en werkzaamheden

- Worden de werkzaamheden die de organisatie verricht ook door andere organisaties verricht? Indien het geval, welke werkzaamheden worden alléén verricht door deze organisatie?
- Op welke wijze denkt men terrorisme te bestrijden met deze organisatie?
- Indien de organisatie subsidie verstrekt, aan wie wordt er subsidie verstrekt en onder welke voorwaarden?

Lokale initiatieven en subsidies

- Het Hedaya-expertisecentrum en het mondiaal fonds voor de mobilisatie en de weerbaarheid van gemeenschappen verstrekken

subsidies aan lokale initiatieven. Wat wordt bedoeld met lokale initiatieven?
- Wanneer valt een activiteit onder een lokaal initiatief? Kunnen moskeeën en Islamitische stichtingen en verenigingen hier ook onder vallen?
- Zo ja, is er in het verleden subsidie verstrekt aan dergelijke organisaties? Zo ja, wat is de hoogte van deze subsidie en aan welke organisaties is deze wanneer toegewezen?

De leden van de PVV-fractie kijken met belangstelling uit naar de beantwoording van hun vragen. De commissie BDO verzoekt u binnen vier weken na dagtekening van deze brief antwoord te geven op bovenstaande vragen.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
N.J. Schrijver

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 december 2015

Graag bied ik u hierbij de reactie aan op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking van 12 november 2015 met kenmerk 158180u, betreffende vragen van de leden van de PVV-fractie inzake JOIN(2015)32.

In deze brief wordt u nader geïnformeerd over het gezamenlijk besluit van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid betreffende de deelname van de Europese Unie (hierna: EU) aan verschillende organisaties voor samenwerking op het gebied van terrorismepreventie- en bestrijding, genomen op 27 augustus 2015.

De organisaties waar u meer informatie over verzocht zijn: Hedayah, het eerste «International Center of Excellence for Countering Violent Extremism (CVE)» gevestigd te Abu Dhabi in de Verenigde Arabische Emiraten (hierna: Hedayah), het «International Institute for Justice and the Rule of Law» gevestigd te Valletta in Malta (hierna: het IIJ), en het «Global Community Engagement and Resilience Fund» gevestigd te Genève in Zwitserland (hierna: GCERF).

Deze drie organisaties komen voort uit het Global Counterterrorism Forum (hierna: GCTF), een multilateraal forum bestaande uit dertig leden waaronder de EU, waarbinnen Nederland actief is om terrorisme te voorkomen en te bestrijden. Sinds afgelopen september heeft Nederland het co-voorzitterschap van het GCTF van de Verenigde Staten overgenomen. De komende maanden, tot en met het voorjaar 2016, zal Nederland dit voorzitterschap samen met Turkije leiden, waarna Marokko de rol van Turkije zal overnemen.

De instituten worden gezien als «GCTF inspired institutions». Tegelijkertijd zijn zij internationaal onafhankelijk, en worden hun werkzaamheden gereguleerd onder het nationale recht in het land waar zij gevestigd zijn. Zo kunnen zij ook in contact treden met niet GCTF-leden en met internationale organisaties.

De gestelde vragen die raken aan de structuur en financiering, het doel en de werkzaamheden en als laatste de lokale initiatieven en subsidies van deze drie organisaties zullen hieronder per instituut beantwoord worden.

Hedayah

Spoedig na de oprichting van het GCTF in 2011, werd geconstateerd dat er behoefte was aan een internationaal centrum dat zich zou richten op het voorkomen en tegengaan van gewelddadig extremisme door middel van trainingen alsmede het stimuleren van dialoog, samenwerkingsverbanden en onderzoek.

In overeenstemming met de toenmalige voorzitters van het GCTF, te weten Turkije en de Verenigde Staten, en met goedkeuring van het gastland, de Verenigde Arabische Emiraten, is dit instituut in december 2012 opgericht.

De raad van bestuur van Hedayah bestaat uit Algerije, Australië, Canada, Egypte, de EU, Marokko, Nederland, Indonesië, Turkije, de Verenigde

Arabische Emiraten, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Onder andere Australië, Canada, de EU, Nederland, Turkije, de Verenigde Arabische Emiraten, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten ondersteunen Hedayah dan wel financieel, dan wel met personeel middels detacheringen. Nederland maakt sinds september 2015 deel uit van het bestuur. Deze verantwoordelijkheid vloeit onder meer voort uit de internationaal leidende rol die Nederland sinds september 2014 heeft door binnen het GCTF de Foreign Terrorist Fighters werkgroep voor te zitten, samen met Marokko. Nederland nam onlangs deel aan de derde bestuurs-vergadering van Hedayah.

De EU draagt niet bij aan institutionele kosten van Hedayah. Wel is Hedayah een uitvoerende partner van de EU waar het gaat om capaciteits-opbouw van statelijke en non-statelijke actoren in risicolanden, om de dreiging van radicalisering in een vroeg stadium aan te pakken. Daarvoor heeft de EU in totaal EUR 5 mln vrijgemaakt. Vooralsnog levert Nederland in 2016 een bijdrage van ongeveer 155.000 euro aan projecten van Hedayah. Er is geen sprake van een jaarlijkse Nederlandse committering. Focus van het door Nederland ondersteunde project ligt op het versterken van stemmen van voormalige (vrouwelijke) Foreign Terrorist Fighters die zich uitspreken tegen terroristische organisaties als ISIS, Jabhat al Nusra en Al Qaeda.

De werkzaamheden die Hedayah uitvoert, te weten het trainen van internationale organisaties, landen en onafhankelijke instituten en het stimuleren van dialoog met diverse betrokken partijen op het onderwerp Countering Violent Extremism, wordt gezien de expertise van dit instituut gewaardeerd door de internationale gemeenschap. Om het fenomeen van terrorisme bij de wortel aan te pakken is het van belang dat de grondoorzaken die leiden tot gewelddadig extremisme worden weggenomen. Belangrijk onderdeel van de Nederlandse aanpak van terrorismebestrijding is dan ook het wegnemen van de voedingsbodem van radicalisering en terrorisme in zowel Nederland zelf, als in de landen waar de NLse dreiging haar oorsprong vindt. Een effectieve en duurzame aanpak is alleen mogelijk als we inzetten op het wegnemen van grondoorzaken van radicalisering. Dat doen we onder andere door een sterke preventieve aanpak te bepleiten en «best practices» te delen in internationale fora.

Hedayah kan subsidies verstrekken aan onder meer organisaties en individuen om bijvoorbeeld de dialoog tussen beleidsmakers en eerste-lijnswerkers uit diverse landen, die van belang is om radicalisering tegen te gaan en te voorkomen, te bevorderen. Hedayah richt zich met de subsidies onder meer op de ondersteuning en capaciteitsopbouw van niet-statelijke actoren om radicalisering voor zover mogelijk te voorkomen. Het gaat daarbij onder meer om initiatieven die georganiseerd worden in landen die niet direct aan Europa grenzen, zoals een aantal landen in de Hoorn van Afrika. Wanneer een bijdrage wordt overwogen maakt het instituut geen onderscheid tussen wel of niet religieuze instellingen: uitvoerende partners worden beoordeeld op hun capaciteit om dreigend extremisme te mitigeren.

Het IIJ

Naast de behoefte om meer kennis op te bouwen op het vlak van Countering Violent Extremism (CVE) en het voorkomen daarvan, bleek uit diverse bijeenkomsten binnen het GCTF dat er behoefte was aan het versterken van het justitiële apparaat in de strijd tegen terrorisme. Leden van het GCTF waren het sinds de oprichting van het GCTF eens over het feit dat maatregelen die genomen worden om gewelddadig extremisme te voorkomen en terrorisme te bestrijden in overeenstemming dienen te zijn

met internationaal recht en de mensenrechten. Rechters, advocaten, aanklagers, parlementariërs, en beleidsmakers zouden moeten worden getraind met als doel om het justitiële systeem te versterken en regionale expertise op te bouwen. In juni 2014 is daartoe het International Institute for Justice and the Rule of Law opgericht. Het IIJ is gevestigd te Valletta, Malta. Vanaf de oprichting was Nederland betrokken als lid van de raad van bestuur.

De raad van bestuur van het IIJ bestaat uit dertien leden, waaronder de EU. Overige leden zijn Algerije, Frankrijk, Italië, Jordanië, Malta, Marokko, Nederland, Nigeria, Tunesië, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Met name Algerije, de EU, Malta, Marokko, Nederland, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Zwitserland ondersteunen de organisatie financieel en personeelsmatig.

Nederland ondersteunt een project van 100.000 euro waarmee het justitiële apparaat van landen in de Arabische regio versterkt wordt, met een focus op Foreign Terrorist Fighters. Er is geen sprake van een jaarlijkse Nederlandse committering. De EU draagt EUR 600.000 bij aan het IIJ. De EU-gelden zijn vooral bedoeld om internationale maatregelen of «good practices», zoals o.a. in GCTF-verband geïdentificeerd, te implementeren in de wetgeving van landen aan de Europese zuidgrens.

De werkzaamheden die het IIJ uitvoert beogen internationale, maar vooral ook nationale rechtssystemen beter voor te bereiden op de behandeling van terrorisme-gerelateerde zaken. Inachtneming van mensenrechten is daarbij uiteraard van cruciaal belang. In de praktijk komen de werkzaamheden neer op trainingen voor medewerkers, op diverse posities in de strafrechtketen, die dagelijks te maken hebben met terreurverdachten of veroordeelden. Het gaat om wetgevers, advocaten en rechters, maar ook om gevangenismedewerkers en -besturen. In 2016 zal de focus van IIJ vooral liggen op het formuleren van aanbevelingen voor parlementariërs en medewetgevers die zich bezighouden met terrorismewetgeving, evenals het intensiveren van contacten met nationale trainingscentra voor uitvoerende staf.

GCERF

Tegemoetkomend aan de noodzaak om fondsen te verwerven voor ondersteuning van lokale activiteiten in de strijd tegen gewelddadig extremisme, werd in het najaar van 2013 tijdens de Ministeriële Plenaire bijeenkomst van het GCTF besloten tot de oprichting van GCERF. GCERF is het eerste initiatief dat publieke, maatschappelijke en private sector bijeenbrengt om activiteiten op het snijvlak tussen veiligheid en ontwikkeling te stimuleren.

GCERF is een non-profitorganisatie die opereert onder het Zwitserse rechtssysteem. Het secretariaat is gevestigd in Genève. De Governing Board bestaat uit donorlanden, waaronder Australië, Canada, de EU, Nederland, Qatar, het Verenigd Koninkrijk, de VS en Zwitserland, ontvangende landen, maatschappelijke organisaties, denktanks en bedrijven. Hieronder zijn bijvoorbeeld Hedayah, Human Security Collective (Nederlands), het Global Centre on Cooperative Security en Accenture.

In 2015 leverde Nederland een ongeoormerkte bijdrage van EUR 500.000 aan het fonds. De EU-bijdrage is verspreid over 2014 en 2015 en heeft een omvang van EUR 3 miljoen. Er is geen sprake van een structurele jaarlijkse bijdrage.

De doelgroep voor GCERF-activiteiten bestaat uit gemeenschappen die een risico van radicalisering kennen. Door GCERF gesteunde activiteiten richten zich op drijfveren voor radicalisering die specifiek zijn voor bepaalde dorpen of steden. GCERF richt zich daarmee op het voorkomen van terrorisme door een bredere voedingsbodem voor extremistisch gedachtegoed op maatschappelijk niveau weg te nemen. Uitvoerende organisaties die in aanmerking komen voor financiering van autoriteiten zijn ngo's die op gemeenschapsniveau werken of lokale autoriteiten. De eerste drie landen die tijdens de afgelopen boardmeeting zijn gekozen voor projectfinanciering zijn Mali, Nigeria en Bangladesh. Uitvoerende partners zullen worden geselecteerd volgens een stringente en zorgvuldige beoordelingsprocedure, goed te keuren door de Governing Board. Voorbeelden van door GCERF te ondersteunen lokale initiatieven zijn scholingsmateriaal om tolerantie in 1.200 madrassas in Mali te stimuleren, training voor vrouwenparticipatie in lokaal bestuur en het sensibiliseren van buurtwachten voor extremistische dreiging.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders